

13
FESTA

Fastis Reipublicæ Christianæ

Infesti Hostis Stygii

Triumphatori

MICHAELI AR-
CHANGELO

Illi Belli Pacisq; Arbitro ac tutelari

Christiani Orbis, Urbisq; Patriæ

Genio

Ingenua devotione ac geniali sed pia
celebritate

libanda

*Singulis, qui singulari unius Numinis tutamine
plurima hostium tentamina ac conamina
innumeras, belli grassantis discrimina
tuti evasere*

Præsertim Gymnasii nostri Civibus, iisq; omnibus, qui
pro hujus seculi civium ingenio

*Genio indulgentes suo defraudare caulestem satagunt
indicit.*

M. JACOBUS Wilde

Utr. Eloqv. & Hist. P.P.

RIGÆ

Literis Nöllerianis.

Anno 1703.

Vodsi teterrimas illas gentilium religionum, quin super-
 stitionum paludes, quæ tam copiosum divinarum
 libidinum limum, totq. metamorphosium ac fabula-
 rum monstra, quot ne Nilus quidem aliquis, vebunt,
 è limpidissimo Sacrarum literarum fonte derivare,
 & nullius non de astri natales ex Sacris Scripturæ Mosaicæ ac Prophe-
 ticæ fastis depromere (a) aliis licuit, licebit certe citra veræ religionis
 profanationem, angelorum originem ac conditionem, ex istis, utut tur-
 bidis Ethnicorum rivulis haurire, & si non imbibere vel saltem degu-
 stare. Utut enim & (b) gratius ex ipso fonte bibantur aquæ,
 & quicquid novis ex Anglia (c) Ἀγγελομάχοις, (d) aliisq., qui nec
 dari tales Spiritus, nec ex Spiritus Sancti dogmate ullam eorum cogni-
 tionem peti, sed ex Græcorum tantum fabulis, fabulantur, placet, no-
 bis omnino displiceat, qui Pandectas Scripturæ Sacræ, nullâ sui parte
 mancans mancans & nihil minus, quàm pandectas i.e. omnia continentes
 esse, absit, ut vel cogitare velimus; Attamen & sæpè vidimus, coruscum
 solem è densissimis nubibus multò splendidiori luce erumpere, quod ve-
 ritatis solidæ soli usu venire quoq. solet, & aurum è stercore colligi
 ac adamantas adamos non nisi è profundis atq. caliginosis terræ ca-
 vernis erui accepimus. Juvabit ergo in placita Græcorum, ac Lati-
 norum de genio, genio utut invitò, inquirere, eademq. cum Theoso-
 phorum nostratum conferre dogmatibus; & tantò magis juvabit,
 quò non scripta tantum eorum manu versamus indefessâ, & ex iis (e)
 ore

(a) Dan. Clafenio. in Theol. Gent. Mutio Pansæ Pinnensi in osculo
 Ethnicæ & Christ. Philos. imprimis c. 85. 86. Hornio in arca Noæ.
 p. 18. (b) Ovid. l. 3. de Ponto. Eleg. 5. (c) Thom. Hobbes. in Le-
 viath. ed. A. 1651. Henr. More de immort. animæ. (d) Hermannus
 Risvich ap Finckium. Canon. 44. p. 77. Cent. I Conf. m. qui notan-
 tur, Scherzero Syst. Loc. IV. §. 3. p. 73. (e) Horat. in arte Poet. Gra-
 tiis ingenium. Graiis dedit ore rotundò Musa loqui.

ore nunc rotundò nunc suavi aut gravi dicere discimus, sed & observa-
 vimus, quod multis quoq. ex Christianis sectis, sectæ Philosophantium
 propius à veritatis scopo distent. Angeli ergò & Genii vocabula in eadem
 classe censemus, alterum licet civitate Romana alterum vix Latina gau-
 deat, sed Ecclesiasticæ potius cathedræ, quàm Romano foro conveniat,
 non morantes, quod obelò forte nos, ut nova cum antiquis, Christiana cum
 Ethnicis commiscetes, notaturi sint, quidam delicatuli Censores, censum
 verborum, non sensu sano sed sono, non pondere nec valore sed colore agen-
 tes. Neq. nos valde movet, quod viri & magni quoq. nominis Numinis
 genialis nomen & omen alii animæ rationali alii ejus facultatibus, homi-
 numq. moribus tribuant. Ne (ee) qui aliorum vestigiis insistant, potius
 quam ipsos Choragos nominem (f) Apulejus certè scriptor doctè ineptus
 (g) teste Vossio, non dicam quod iis ineptire videatur: Igitur & bona
 cupido animi bonus Deus est, unde nonnulli arbitrantur, ut
 jam prius dictum est, ἐὺ δαίμωνας dici beatos, quorum doemon
 bonus, id est, animus virtute perfectus est, quem nostrâ lin-
 gvâ, ut ego interpretor, nescio, an bono, certe meo periculo
 poteris genium vocare, quod is Deus animus sit cuiq., quan-
 quam sit immortalis, tamen cum homine nascitur. Si divi-
 nationi, divina quippe Ethnicorum sunt & Cereris mysteriis abstrusiora,
 locus est, ex Epicharmi Poetæ sicuti verbis hanc de genis hausit senten-
 tiam: ὁ θεός ἐστι δαίμων ὁ δαίμων ἀγαθός, ὁ δὲ κακός. i.e. Mores sunt
 aliis hominibus genius bonus, aliis malus. His autem vir (h)
 cui ob doctrinam magna debetur gratia, non quod gentes firma, licet vanâ
 persuasione credebant, sed quod inderatione quadam duci poterat morale,
 inculcat, ut homines ad optimæ vitæ studia, virtutes scilicet & haud im-
 moratos mores duceret. Quis verò illas, quas ubiq. (i) Historici quoq.

(2)

nec

(ee) Conf. Dissert. Nicol. Wolff. de genio hab. Holmiæ 1683. quæ de
 natura explicat. (f) De Deo Socratis. (g) l. 4. Instit. Orat. c. 1.
 p. m. 439. Edit. Dordrecht. Ao. 1609. (h) Theocrit. Ep. 17.

nec omni fide privandi, nec privata ingerunt auctoritate, geniorum apparitiones, de anima, quis de moribus, de indole quis interpretabitur? quem genium orbi, ubi quem, ædificiis deniq; & plantis quem ex mente gentilium associabit, qui animam genium esse volet, nisi velit etiam aliorum de anima mundi, & quod absurdius esset, omnium quæ nominavimus, somnare somnium. At si quæ de genis ficta, dicta de Angelis fuerint, confecta res omnis videbitur, quam vel unicus (k) Philo brevi hoc suffragio conficiet: quos alii, inquit, Philoſophi Dæmones, Moſes Angelos ſolitus eſt appellare. Sed quid? Num ejus aſſerto acquieſcimus? quoniam potius rationibus idem aſſerimus? Nominis quidem notatio, quam Etymologiam vocant, rei naturam ubiq; non exhaurit, ſed notari tamen in Angelis Genii vocis genius haud obſcurè, ſed & evidenter poteſt; ſive enim, cenſente Cenſorino, claudò pede aſt non iudicio Cenſore (l) Genius à genendo dictus ſit, quod ut generemur curat, ſive quod genitos ſuſcipit; Utrumq; Angelis noſtris deſeri, nemo literis ſacris adſperſus leviter, nedum imbutus diffitebitur. Licet enim homines & formet & efformet & in lucem eruat ipſe Angelus Increatus, Angelos tamen in hominum ſervitium creatos nos in utero materno conceptos fovere, editos ſuſcipere, ſuſceptos tueri, quis neget, aſſirmante teſte ſummo & omni exceptione majori (m) quod manibus ſuis, manes fideliffimi! nos gerant, ne quæ in lapidem offendamus. & probante quoq; exemplis (n) quod in prima infantia, quæ nexibus atq; ligamentis, per ſe quoq; impotentia, membra conſtringuntur, opus inopes ope ſua ſublevant. (o) Quæ vero naturæ ſunt in confinio deorum atq; hominum interpoſitæ niſi, Angeli ſunt? Quid? quod tamen de Geniis id docet ille Trajani optimi optimus Præceptor? Sed, quod propius ab Angelis abeſſe videtur, idem (p) univerſæ eruditionis promus condus, ſapidum

Id. in Claud. c. 1. de genio Germaniæ, qui druſo apparuit. &c. (k) de Mundo. (l) Cenſorin. de die nat. c. 3. (m) Pſalm. 91. v. 11. 12. (n) Gen. c. 21. v. 17. (o) Plutar. de Orac. defectu c. 21. p. 439. ex verſ. Xylandri. (p) Rittershuſ. e. 6. Sac. Lect. c. 4.

hoc nec inſuſum, ſed & bene ſaium apponit. (q) quemadmodum ii quis ærem, qui inter terram & lunam eſt interjeſtus ſubduceret, is univerſi unitatem accohærentiam tolleret, vacuo in medium & nexus ex parte loco exiſtente: Ita qui Geniorum gentem non admittunt, ii inter Deorum ac hominum res nullum relinquant commercium, vim interpretem, ut Plato nominat atq; adminiſtram perimentes. Quis unquam doctorum ſacro codici convenientius docuit? quis inter tot tamq; rigidos Chriſti ſatellites in Epicuræos (r) Sadducæos, alioſq; Atheos, (s) Deum ſimul cum angelis oppugnantes, ita detonuit. Quis telum conſutationis ſtrinxit aptius, aut vibravit violentius? Annon potius. (t) Anabaptiſtæ, Manichæi aliq; Angelos nullos eſſe acerrime propugnarunt? Opponamus his minimè oppoſita, ſed amice potius conſpirantia ex ſacris paginis exempla! ſi commercium ſpectes; Conſule (u) Saram promiſſionem ſobolis non tam avidè quam pavidè excipientem (v) ejus fugitivam ancillam, quæ è fuga retrahitur (x) Jacobum (y) Gideonem! docebunt unò omnes ore commercium Deum inter & homines miniſterio angelorum conſiſtere, ſed & his iisdem interpretibus. Quis enim niſi angelus (z) Simſonis naſciturus prænunciuſ & per totam vitam ſervandæ abſtinentiæ Præceptor erat? quis niſi Angelus. (a) Angeli fœderis adventum, nomen & magnitudinem & totum Dei de ſalvando genere humano conſilium eſt interpreta- tus? Nè jam de (β) Prophetarum inſtructione per angelos prolixam incipiamus mentionem. Eccum ſanctorum Dei Geniorum iſti Plutarchi officium ac conditionem per omnia ſimilem! ſed unde viro hæc tam pia de cœleſtibus mentibus mens eſt? An Judæorum Diſcipulus vel Proſelytus fuit, quod (γ) de Pythagora nonnulli, quam verè viderint, aſſerunt?

(q) Plut. l. c. cap. 22. p. 444. (r) Act. 23. v. 8. (s) Conf. Scherz. Syſt. L. IV. §. 2. (t) Conf. Raupium in bibl. portat. l. 2. p. m. 137. ex Dno. Chemnitio parte I. Locor. p. 323. Item Scherz. l. c. (u) Gen. 18. (v) Gen. 16. v. 7. 8. 9. (x) Gen. 28. v. 12. (y) Judic. 6. (z) Judic. 13. v. 13. 14. (a) Luc. 1. v. 26. &c. (β) I. Reg. 19. (γ) Conf. Rabeneri amanit. Hiſt. Philol. p. 117.

Neuter sane. Sed ita ex constanti majorum traditione acceperat, qui eos administratos quoque Deorum habebant, unde (d) alius Jovius, alius Minervius, alius Dionysius, alius Mercurialis dicebatur, quos tamen omnes una cum suis patronis (e) Uni Deo subiciebant, ex quo unitatem quoque deitatis facile aliquis eliciat. Subscribit autem huic Chalcidius commentator Platonis, quem unum ex multis ἀσὺμβολον esse non patiar, quum (f) Barthio Christianae doctrinae consultissimus dicatur: Uui, inquit, sunt nobis (genii) interpretantes & nunciantes Deo nostras preces, & item hominibus divinam opem deferentes. Quam ob causam appellati sunt angeli ob assiduum officium nunciandi. Quam verè hæc Christianismum sapiunt! plura jam gentilium loca lecta quidem & collecta, ut in nostrâ de Angelis doctrinâ prona angustia Schediasmatis non admittit; Mittimus ergo! sed quod ad præsens, mirari subit Romanenses sacrificulos Romanorum veterum in omni Religionis ritu ritè æmulos, ut in Apotheosi Sanctorum, lustrali aqua &c. adeò hòc in passu degenerasse ab iis, ut statuunt, stativa hæce Sacra, quæ anni versaria celebramus in memoriam (h) conflictus cælestis, scelestissimum inter Genium & Archangelum Michaëlem, in gloriâ Dei O. M., qui nos hæc angelorum stipavit statione atque satellitiò, aliò referri debere. Scilicet, Assum para, Lector & auream accipe fabulam! Apparitionem in monte Apulie Gorgano (Gorgone dignum figmentum!) factam videbis, huic hanc dicatam diem, hæc festa agi festa. Ast ipsi quoque gentiles pugnam cælestem, licet credula superstitione alia indutam persona, in suis repræsentant scriptis. Unde enim illam, quam (i) Poëta ingeniosissimus cecinit Gigantomachiam, natam putes, nisi ex hoc superum & inferum (j) angelorum certamine, quum & illud (k) Smyrnaei vatis de hac Satanae ex celestis fastigio deturbatione intellectum velint (l) Patres:

Accipit iratus crinitò vertice Noxam
Et iusjurandum verbis solemnibus addit:
Stellantes nunquam venturam postea ad aras,
Noxam, quæ soleat cunctis simul una nocere.
Dixit, & involvens dextrâ dejecit Olympo.
Illa cadens mox tellurem devenit ad imam.

Secum gentes ingens præ Pontificiis lumen, ut in ipsa ætate, possidentes, & Christianis quoque

(d) Plutarch. l. c. cap. 36. p. 446. (e) Id. ib. c. 32. p. 444. (f) ad Zach. de immort. an. pag. (si fides excerptis) 181. (g) Apoc. 12. (h) Claudianus in Gigantom. (i) Lohenst. de nativ. Chr. v. 205. (k) Homerus Iliad.

præferentes, quorum (μ) alii hanc Michaëlis Omnipotentis victoriam atque gloriâ Heraclio, alii Constantino Imp. deferunt. Plura tradere de traditionis origine, non patitur stylus impræsentiarum cohibendus. At verò illud non possumus non dicere, quod malos atque bonos genios & (ν) Sacra & (ο) profana monumenta sibi invicem odio plusquam Vatiniâ adversos ac perpetuo decertantes, certatim confirmant; Et illorum non opera tantum sed cultum quoque incultum ac ab horum diversum apud Gentiles haberi, cum Plutarch. l. c. notat, tum (π) qui quicquam de genio memoriæ prodiderant, vel proditum collegerant. Id autem mirandum, quod genius malignus eadem larvâ in sacris, quâ in profanis utatur, nimirum Draconis vel serpentis induitis. (ρ) De Sacris id verum esse, vel hòc temporis articulo Sacra sonant pulpita. E prophanis prodeat (σ) Propertius qui de Lanuvii Genio ita canit:

Lunuvium annosi vetus est tutela Draconis:

Talem dicerem Draconem in deliciis habuisse Tiberiam Imp. apud (τ) Svetonium, nisi inter (υ) χερσίδης ὄφεις referri debere exitus ejus à formicis absumpti doceret, & (φ) Casaubonus, plures suggereret ejus similes; sed Draconem ad Aviam Augusti matrem in solemnî Apollinis sacro irrepentem aliam nisi vanum fani Genium fuisse persuaderi non possem, si quod (χ) Svetonia ex Asclepiadis Mendetis θεολογικῆς μῆνους refert, verum omnino esse, persuaderi possem. Serpentis autem ut (ψ) in sacris, sic apud gentes quoque sibi adaptasse Satanam inducias, credere inducor à (ω) Virgilio, qui hoc habitu eum in mimo illo de comparente Æneæ Parentis Genio inducit:

Dixerat hæc: adytis cum lubricus angvis ab imis
Septem ingens gyros, septena volumina traxit,
Amplexus placidè tumulum lapsusque per aras &c.

Et paulo post (aa) Incertus Genium ne loci, famulum ne Parentis Esse putet, Sed & ordines, acies ac stationes Geniorum pugnantium, ut (bb) sacra pagina, sic quoque (cc) scripta prophana notant & minas etiam, quàm (dd) Papicolas audacter fingunt. Locus quoque ubi congressum est, & pugnatum, utrobiq; idem est (ee) Horatius enim ubi de Geniis canit lyram altisonam intendens, ad sidera usque eos evehit. Et ut ipse (ff) Jehova astra eos matutina vocat, sic (gg) Plautus astra eorum subire munia docet, Arcturum sidus hæc loqvificiens;

Qui est Imperator Divum atque hominum Jupiter

Is nos per gentes alium alias disparat,

(μ) Raup. Bibl. port. l. 3. part. 7. p. 183. (ν) 2. Per. 2. v. 4. (ο) Plutarch. l. c. (π) Rosin. antiq. l. 2. c. 14. & Demst. ad h. l. Casp. Barth. ad Rutil. Num. l. 1. Itin. v. 327. & ad l. 1. Achill. Stat. p. 1614. Desid. Herald. ad Arnob. p. 28. præter supra cit. Plut. & Conforin. (ρ) Apoc. 12. v. 3. (σ) Propert. l. 4. Eleg. 8. (τ) Sveton. l. 3. c. 77. (υ) Sic nominat Plutarch. in Alexandro. (φ) Casaub. ad Sveton. l. c. (χ) l. 2. c. 94. (ψ) Gen. 3. (ω) l. 5. Æned. v. 84. (aa) Id. ibid. v. 95. ubi Conf. Emmenel. (bb) Col. l. 1. v. 16. (cc) Hesiod. ἐργων l. v. 250. (dd) Ex Dionys. areop. de cælesti Hierarc. Conf. Scherz. l. c. S. 4. p. 108. (ee) lib. 2. Ep. 2. v. 187. (ff) Job. 38. v. 7. (gg) Plaut. in prol. Rud.

Hominum qvi facta, mores, pietatem & fidem
Noscamus. &c.

Quæ tamen malè fortassis intellecta (hh) hæresim pepererunt Jesuitarum, quorundam, ac Calvinianorum. Sed missis circumstantiarum ambagibus, ipsam Geniorum militiam illustrantibus, castra eorundem & sacra scriptura & profana aperit. Hæc certè ubiq; gentium Genium tutelarem fingit pingitq;. Nam (ii) ut animæ nascentibus, ita populis fatales Genii dividuntur, teste Symmacho, & (kk) innumeris aliis, quos habet Demisterus, qvi & marmoribus Saxiæq; hanc superinstructit thesaurum. Nos verò hac mole exonerat Sacer Bibliorum codex. (ll) Persici regni regii Genii injiciens mentionem, & verè divini (mm) Hebræorum ac Palestina Præsidis, qvi Assyriorum numerosas oppressit copias. Urbibus autem non minus, quàm regionibus suis datur Genius, qvi pervigilias agens assidue pro iis excubat. (nn) Huic Romæ, huic (oo) Alexandriæ templum fuisse positum Historici notant. Notanter autem (pp) urbs Dothan integro exercitu Angelorum munita legitur. Neq; autem sufficit Geniis, militiæ justæ non stipendia munera tamen fecisse, sed ipsis insuper militibus militant. Christiani enim eos in castris Constantini contra Licinium voluit militasse Gentes (qq) etiam centuriis totis unum tribuebant Genium. Quod autem singulis hominibus non singulos sed binos Genios latera stipare bina Scriptores velint, id tacente scripturâ, quibusdam tamen magis, quàm aliis, asserere est visum, cum (rr) & Leo rugiens omnes circummeat (ss) & Angeli Dei omnibus adsint. Principibus tamen viris suum omnium consensu adimus Genium, qvi Prætorium eorum custodiat, licet id asserere integrum non sit, quod hos inter alterum alteri ob Genium sive fortiorem, sive debiliorem in bellis succumbere oporteat, ut de (tt) Antonio triumpho palam Augusto tradente legitur. Unum illud mihi tamen sumo Regi nostro lauro victrici non semel redimito, causæ justitiæ, insignem præterea pietatem Deum Opt. M. Geniumq; invictum conciliasse, cui eum ardentibus votis nunc quoq; & semper commendamus. Patriæ autem nostræ dulcissima, quis Genium quin Genios adfuisse & præfuisse, Sanctissimos & Potentissimos neget, qvi quidem. (vv) ut famosus ille & forte fabulosus Germaniæ Genius Drusum, non minus, at re tamè ipsa perculerunt hostem, ac amoverunt (x) Urbem deniq; & omnes qvi hodie sanctum Angelorum festum celebrant, quis tot periculis & impendenti jam exitio superstites futuros fuisse, asseveraret nisi id Angelorum, pro singulis excubantium beneficiò contigisset? O itaq; omnes & singuli, qvi salvi & imposterum esse cupitis, hæc Dei per Angelos præstitam clementiam deprecate! Desinite autem, si quæ factum illud, factum autem sæpius est, cum Genio, quod ajunt, belligare, si belligare nobiscum adversus hostes illum cupitis! Vos verò, ô nostri, vos quoq; Oecum vereri Genium decet, quin Olympicum id est Cælestem, scelestumq; fugere & peccatum, quò Genio, plus quàm parest, indulgentes Genium Dei, ut fumo apes avesq; fraves, pellitis!

(hh) Scherz, loc. cit. §. 12. p. 103. (ii) Symmach. l. 10. Ep. 10. (kk) Rosin. l. c. (ll) Dan. X. v. 13. (mm) 2. Reg. 19. v. 35. (nn) Demst. ex Dionis. l. 50. (oo) Id. ex Ammiano. Marcelli. lib. 22. (pp) 2. Reg. 6. v. 17. (qq) Laz. lib. 4. Reip. Rom. c. 8. (rr) Pet. 5. v. 8. (ss) Pfelm. 34 v. 8. (tt) Plutarch. in Antonio. (vv) Sveton. in Claud. c. 1. (x) Hierosolymam enim, cum excinderetur, à Genjo, cujus in templo audita vox: migremus hinc! prius destitutam & Tac. l. 5. Hist. c. 9. testatur.